

Doc. Tatiana W. Nicziszyna, kand. ped. nauk,

Brzeski Państwowy Uniwersytet im. A. S. Puszkina w Brześciu (Białoruś)

Dr Tatiana S. Aniskevich,

Niepaństwowa Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Białymstoku

**KONFERENCJA NAUKOWA:
SZKOŁA PODSTAWOWA:
PROBLEMY, PRIORYTETY
I PERSPEKTYWY ROZWOJU,
BRZESKI PAŃSTWOWY UNIWERSYTET
IM. A. S. PUSZKINA**

Brześć 12 listopada 2014

Pytania o doskonalenie jakości edukacji znajdują się w centrum uwagi uczonych, pedagogów-praktyków, pracowników edukacji. Przyczyną ogromnego zainteresowania i szczególnej uwagi jest rozumienie tego, że najważniejszą wartością, podstawowym kapitałem współczesnego społeczeństwa jest człowiek wykształcony, zdolny do poszukiwania i opanowania nowej wiedzy oraz podejmowania niestandardowych decyzji.

Ważnym ogniwem w systemie ogólnego wykształcenia jest szkoła podstawowa. Właśnie ten okres charakteryzuje się intensywnym rozwojem umysłowym, kształtowaniem się sposobów działalności intelektualnej i zdolności do samodzielnego nabycia wiedzy, rozwojem umiejętności komunikacyjnych dzieci. W tym

okresie odbywa się kształtowanie osobowości uczniów klas młodszych, rozwój ich zdolności, a także nabywanie nowych umiejętności i powstawanie motywów uczenia się. Znaczenie tego szczególnie w systemie ogólnego wykształcenia „pobudza” naukę i praktykę pedagogiczną do poszukiwania nowych rozwiązań w nauczaniu i wychowaniu młodszych uczniów, doskonalenia zabezpieczenia naukowo-metodycznego procesu oświaty i co istotne przygotowania kadry pedagogicznej.

Aktualności dotyczące pedagogiki i psychologii oraz metodyki nauczania poszczególnych dyscyplin w szkole podstawowej zostały przedyskutowane przez uczestników IV Naukowo-Praktycznej Konferencji „Szkoła podstawowa: problemy, priorytety i perspektywy rozwoju”. Konferencja została zorganizowana przez Katedrę Pedagogiki Wczesnoszkolnej Brzeskiego Państwowego Uniwersytetu im. A. S. Puszkina (Białoruś) w listopadzie 2014 roku. Na plenarnych obradach i w sekcyjnych dyskusjach zostało postawionych wiele ważnych pytań związanych z doskonaleniem procesu edukacji w szkole podstawowej.

Profesor M. P. Osipowa w swoim referacie zwróciła uwagę uczestników Konferencji na konieczność stworzenia białoruskiego pedagogicznego modelu współdziałania z rodziną, scharakteryzowała niektóre części składowe (punkty orientacyjne) wspólnej działalności rodziny i instytucji edukacji. To współdziałanie ma się opierać na partnerskich stosunkach pomiędzy szkołą a rodziną i powinno polega na:

- systemowym psychologiczno-pedagogicznym kształceniu i nauczaniu rodziców (lub osób ich zastępujących),
- włączeniu rodziców do pedagogicznego samokształcenia,
- przeprowadzeniu treningów z rodzicami, którzy nie potrafią pozytywnie funkcjonować z dziećmi, nie mogą poradzić sobie z problemami wychowawczymi, co doprowadza do konfliktów w rodzinie, narusza jej dobry psychologiczny mikroklimat,
- organizowaniu systematycznych konsultacji (bezpośrednich, telefonicznych) w konkretnych dniach po umówieniu się z rodzicami,

- włączeniu rodziców i uczniów do wspólnej działalności w celu zbudowania pewności siebie jednych i drugich co jest korzystne i zwiększa poczucie szczęścia,
- dołączeniu dziadków, bliskich krewnych do wychowania uczniów w tym momencie, gdy u rodziców zaczyna się proces „wypalania się” w sprawie wychowania dzieci albo gdy potrzebują oni już systemowej pomocy i rehabilitacji (alkoholizm, choroby, bezcelowe spędzanie czasu),
- wprowadzeniu *stricte* reglamentowanego porządku w zakresie pedagogicznego współdziałania z rodziną oraz w dokumentacji, odzwierciedlającej ten proces.

O współczesnym podejściu w profilaktyce dewiacji małoletnich opowiedziała kierownik Katedry Pedagogiki Początkowego Nauczania doc. T. W. Niczyszyna. Szczególna uwaga została zwrócona na analizę problemów, które w dniu dzisiejszym nie pozwalają efektywnie realizować systemu pedagogicznej profilaktyki dewiacyjnego zachowania małoletnich. Do takich problemów należą: niedostateczne przygotowanie podmiotów, czyli kadry wychowawczej, do wykonywania profilaktycznych zadań (niewiedza o psychofizjologicznych cechach dzieci, jednostajność wykorzystywanych form pracy), usterki w planowaniu pracy profilaktycznej, które zwykle realizują się na zasadzie „tu i teraz”, masowość i jednostajność profilaktyki dewiacji, nieobecność indywidualnego tak zwanego podmiotowego podejścia (zadania przeprowadza się jednocześnie ze wszystkimi dziećmi z klasy, bez uwzględniania odchyień w zachowaniu dzieci od normy (dziecko z odchyleniami znajduje się na tzw. „granicy ryzyka”) itp.

E. W. Gawriłuca komunikowała o problemie przemocy wobec dzieci ze strony bliskich ludzi, o przyczynach wielu psychologicznych problemów, z którymi dziecko może się zetknąć w przyszłości. Według słów Referentki, w rodzinie, w której mają miejsce różne formy okrutnego zachowania, u dzieci nie rozwija się w dostatecznej mierze zdolność do socjalnego przewidywania, do kształtowania się konstruktywnych kontaktów z otoczeniem, pogarszają się związki z dorosłymi. Takim dzieciom trudno opanować nawyki efektywnej komunikacji w grupie. Dziecko nie potrafi samodzielnie poradzić sobie z tymi trudnościami. Jednak przy poprawnym i zorganizowanym wsparciu ze strony fachowców

z instytucji edukacyjnych (nauczyciel, pedagog-psycholog, socjalny pedagog) można obniżyć negatywny wpływ zewnętrznych patologicznych czynników. Właśnie dlatego pedagodzy powinni stwarzać warunki do wychowania dzieci bez przemocy i przymusu, umieć okazywać pomoc i wsparcie w przezwyciężeniu „syndromu dziecka maltretowanego”.

O konieczności profilaktyki przemocy w cyberprzestrzeni przekonywała obecnych doc. W. I. Kozieł. W ostatnim czasie na skutek rozpowszechnienia się telefonów komórkowych z wbudowanymi aparatami fotograficznymi i kamerami zaczynają się rozprzestrzeniać takie zjawiska jak „cyberbulling” i „cyberprzemoc”. Są one uważane za internetowe lub mobilne chuligaństwo w celu: szantażu przez pokazywanie w Internecie zdjęć o negatywnej treści; wstawianie do sieci zdjęć o charakterze osobistym i intymnym, scen przemocy nad człowiekiem. Cyberbulling ma bardzo poważne skutki, ponieważ wpływa na ofiarę nieprzerwanie przez siedem dni w tygodniu, nie pozostawiając obszaru i czasu, w którym człowiek mógłby się poczuć bezpiecznie. Przemoc może doprowadzić do rozwoju chronicznych psychologicznych i fizycznych problemów oraz negatywnie wpłynąć na różne aspekty życia dziecka. Pani Docent podzieliła się doświadczeniem z realizacji – w instytucjach oświatowych – opracowanego przez nią programu profilaktyki przemocy w cyberprzestrzeni wśród małoletnich i wynikami przeprowadzonych badań.

W trakcie obrad w sekcjach omówiono wiele problemów, związanych z doskonaleniem procesu oświaty w szkole podstawowej. Kolejno były to: wykorzystywanie historycznego materiału na lekcjach matematyki (O. Kapuza), praca z tekstem na lekcjach czytania literatury z wykorzystywaniem technologii rozwoju krytycznego myślenia (doc. G. M. Koncewaja), użycie przestarzałej i nowej leksyki na lekcjach białoruskiej mowy i czytania tekstu literackiego (doc. N. G. Harbaczyk), aktywne techniki gry w trakcie pracy nad normami mowy w klasach młodszych (doc. S. S. Kocewicz), aspekty wykorzystywania gier dydaktycznych na lekcjach muzyki (starszy wykładowca S. G. Kozieł), metody aktywizacji działalności umysłowej uczniów w trakcie projektowania (E. W. Mirankowa), rozwój poznawczych zdolności uczniów (doc. I. A. Mielniczuk).

W wielu wystąpieniach przedstawiano wyniki własnej pracy badawczo-eksperymentalnej. Właściwości samooceny uczniów w wieku 6-10 lat z niedorozwojem psychicznym prezentowała starszy wykładowca G. A. Gubarewa, a przyczyny niepowodzeń szkolnych młodszych uczniów pedagog O. N. Łybko. Z kolei ujawnienie zależności między statusem ucznia w grupie a wykorzystywanymi w sytuacji konfliktu strategiami psychologicznego przezwyciężenia barier omówił doc. S. L. Jaszczuk. Doc. T. W. Nicziszyna zajęła się wyznaczeniem przyczyn i sposobów zachowania uczniów klas młodszych w sytuacji szkolnego mobbingu. Tematem referatu doc. L. A. Siluk było badanie poziomu lęku i poziomu komunikacyjnych umiejętności uczniów w młodszym wieku szkolnym.

O doniosłości rozwoju inkluzywnej kultury nauczycieli instytucji kształcenia ogólnego, w tym szkoły podstawowej, opowiedziała w swoim referacie doc. E. F. Siwaszynskaja. Kluczową postacią inkluzywnego oświatowego obszaru jest nauczyciel, który oprócz zadań dydaktycznych i wychowawczych rozwiązuje zadania związane z zabezpieczeniem komfortu psychologicznego w procesie oświatowym dla wszystkich dzieci, w tym dla dzieci z odchyleniami od normy w rozwoju psychofizycznym. Sukces pracy nauczyciela w dużej mierze zależy od profesjonalnego współdziałania z grupą medyczno-psychologiczno-pedagogicznego wsparcia „osobliwych” uczniów i z ich rodzicami. Zdaniem Pani Docent, rozwój inkluzywnej kultury nauczycieli instytucji kształcenia ogólnego przewiduje opanowanie przez nich profesjonalnych kompetencji: emocjonalnych, komunikatywnych psychologiczno-pedagogicznych, prakseologicznych, ochrony zdrowia. Wymienione kompetencje składają się na grupę profesjonalnych kompetencji nauczyciela klas młodszych, niezbędnych do realizacji idei inkluzywnej edukacji, stworzenia w klasie szkolnej i instytucji edukacyjnej inkluzywnej przestrzeni oświatowej, uwzględniającej indywidualne oświatowe potrzeby i zasoby uczniów.

W ramach pracy sekcji „Przygotowanie kadry pedagogicznej” doc. G. N. Kazaruczyk zwróciła uwagę kolegów na problem rozwoju umiejętności refleksji u studentów pedagogiki jako przyszłych pedagogów. Jego zdaniem, stosowanie refleksji jest korzystne dla samorozwoju studenta oraz wykładowcy. Poprawnie

i systemowo używana refleksja może stać się dla pedagoga potężnym narzędziem psychologiczno-pedagogicznego badania, a także środkiem aktualizującym osobowy rozwój i efektywną „immunizację” od wypalenia zawodowego. Zaktualizowana refleksyjność nauczyciela pozwala mu przewycięzać pedagogiczny egocentryzm. Znaleziony na nowo osobowy sens daje perspektywę dla wewnętrznych przemian, łamania zawodowych stereotypów, odkrywa drogę przyszłej profesjonalnej kariery. Podobna aktualizacja pozwala nauczycielom uniknąć „wchłaniania” przez zawód. Refleksja pomaga popatrzeć na swój zawód z pozycji innego człowieka, wypracować odpowiedni stosunek do niej, i na końcu, zająć pozycję poza nią, nad nią, dla sądu o niej. Poza tym, stosowanie technologii organizacji refleksyjnej działalności w praktyce pedagogicznej pozwala nauczycielom prowadzić: analizę i ocenę pracy studentów z różnych pozycji; własnej pracy z punktu widzenia studentów; wyznaczać nowe kierunki w organizacji efektywnego współdziałania na zajęciach w celu włączenia studentów w aktywną działalność.

O aktualności problemu rozwoju metodologicznej kultury pedagoga, która jest związana z koniecznością zabezpieczenia związku procesu edukacyjnego z naukowymi badaniami i innowacyjną pedagogiczną praktyką, przewyciężeniem rozpiętości pomiędzy naukowym myśleniem i zastosowaniem wiedzy naukowej, wprowadzenia do sfery oświatowej technologicznie urzeczywistnionych stosowanych wyników działalności naukowo-badawczej, innowacyjnej i projektowej w systemie ciągłej edukacji, opowiedziała docent E.I. Snopkova. Podwyższenie poziomu metodologicznej kultury pedagoga jest zasobem zdolnym aktualizować możliwości edukacji, nauki i praktyki pedagogicznej dla przesunięcia systemu edukacji na jakościowo nowy poziom rozwoju.

Podsumowując Konferencję, jej uczestnicy uznali znaczenie i aktualność omawianych problemów, wyrazili przekonanie o konieczności współpracy wszystkich zainteresowanych rozwiązywaniem problemów uczniów klas młodszych. Dzięki temu szkoła stanie się zdecydowanie lepszym środowiskiem dla wychowania uczniów w kręgu idei humanitaryzmu.